

واکاوی استراتژی کاهش هزینه و دارایی در احیای مالی بنگاه‌ها با استفاده از نظریه رانت

اقتصادی و مدل‌سازی دینامیک سیستم‌ها

مصطفی بهشتی سرشت^۱

محمدعلی دهقان‌دهنوی^۲

علینقی مشایخی^۳

میثم امیری^۴

تاریخ دریافت مقاله : ۹۹/۱۰/۱۵ تاریخ پذیرش مقاله : ۹۹/۱۱/۱۹

چکیده

استراتژی کاهش هزینه و دارایی یکی از رایج‌ترین استراتژی‌های احیای مالی بنگاه در زمان افول و مواجهه با تنگنای مالی است. در کاهش هزینه، هدف اصلی بهبود شرایط نقدینگی از طریق کاهش نرخ جریان خروجی و جوه نقد است. در کاهش دارایی، هدف نخست افزایش بهره‌وری از طریق بازکارگیری مجدد دارایی‌ها و هدف دوم تامین مالی از طریق واگذاری دارایی‌های کم‌بازده است. با وجود اینکه این استراتژی توسط بسیاری از پژوهشگران به عنوان استراتژی الزامی و اثربخش در احیای مالی بنگاه‌ها دانسته شده، ولی نتایج چندین مطالعه تجربی نشان داده است که کاهش هزینه و دارایی در پاره‌ای از موارد خود عامل افول بیشتر بوده و مانعی برای بازگشت و احیای بنگاه می‌باشد. در این مقاله قصد داریم با استفاده از روش مدل‌سازی دینامیک سیستم‌ها، نشان دهیم استراتژی کاهش هزینه و دارایی، چگونه مکانیزم‌های خلق رانت شومپیتتری و ریکاردویی را در بنگاه تحت تاثیر قرار داده و تحت چه شرایطی باعث احیا و تحت چه شرایطی مانع احیا و رشد بلند مدت آن می‌شوند.

طبقه بندی JEL: O16 , M21 , G33

کلمات کلیدی

تنگنای مالی، احیای مالی، استراتژی کاهش هزینه و دارایی، نظریه رانت اقتصادی، دینامیک سیستم‌ها

۱- گروه مالی و بانکداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران. beheshtiseresht921@atu.ac.ir
۲- گروه مالی و بانکداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول) dehghandehnavi@atu.ac.ir
۳- گروه مدیریت، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه صنعتی شریف، تهران، ایران. mashayekhi@sharif.ac.ir
۴- گروه مالی و بانکداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران. amiry@atu.ac.ir

مقدمه

در طول حیات یک بنگاه، رشد و موفقیت همواره آنگونه که مدیران انتظار دارند محقق نمی‌گردد و دوران افول، به عنوان بخش اجتناب ناپذیری از چرخه‌ی عمر سازمان‌ها، دیر یا زود فرا می‌رسد (مینتزبرگ، ۱۹۸۴). دوران افول دورانی است که در آن بنگاه بخش قابل توجهی از منابع خود، اعم از منابع مالی، نیروی انسانی و مشتریان وفادار را از دست می‌دهد (ویتزل و جانسون^۱، ۱۹۸۹). با استمرار دوران افول، بنگاه با بحران مالی مواجه شده و در صورت عدم غلبه بر آن، توقف کسب و کار و ورشکستگی رخ می‌دهد. در فرایند احیای مالی، نخستین گام متوقف ساختن فرایند افول است که پژوهشگران از آن با عناوین مختلفی همچون مرحله‌ی اقدامات اورژانسی (بیبلت^۲، ۱۹۸۲؛ اسلتر و لوت^۳، ۱۹۹۹؛ بوربانک^۴، ۲۰۰۵)، مرحله‌ی پایداری سازی (بالگوبین و پاندیت^۵، ۲۰۰۱؛ داویس و سیلر^۶، ۲۰۰۲)، مرحله‌ی سنگرسازی مجدد (رابینز و پیرس^۷، ۱۹۹۲)، مرحله‌ی جهت‌گیری مجدد (پیرس و دو^۸، ۲۰۰۲) و مرحله‌ی پیرایش منابع (یه و فانگ^۹، ۲۰۱۱) نام برده‌اند. برای متوقف ساختن افول، استراتژی‌های مختلفی پیشنهاد شده که یکی از رایج‌ترین آنها استراتژی کاهش هزینه و دارایی است (هوفر^{۱۰}، ۱۹۸۰؛ اونیل^{۱۱}، ۱۹۸۶؛ رابینز و پیرس، ۱۹۹۲؛ مورو و دیگران^{۱۲}، ۲۰۰۴).

بر اساس این استراتژی، مدیران بنگاه سعی می‌کنند با کاهش هزینه‌های جاری، جریان خروجی وجوه نقد را کند کرده و به تعبیری از خون‌ریزی بیشتر بنگاه جلوگیری کنند (بیبلت، ۱۹۸۲). کاهش هزینه‌های بازاریابی و تبلیغات، کاهش هزینه‌های نیروی انسانی از طریق کاهش جبران خدمات، کاهش ساعات کاری و تعدیل نیرو و کاهش هزینه‌های عملیاتی از طریق متوقف ساختن خطوط تولید زیان‌ده از جمله‌ی اقداماتی است که در این دسته جای می‌گیرند (داتا و دیگران^{۱۳}، ۲۰۱۰؛ هارکر^{۱۴}، ۱۹۹۸؛ تیکچی و دیگران^{۱۵}، ۲۰۱۱). همچنین مدیران سعی می‌کنند با بازنگری در ترکیب دارایی‌های بنگاه و بازآرایی و استقرار مجدد آنها^{۱۶}، بهره‌وری را افزایش داده و با واگذاری دارایی‌ها^{۱۷}، شرایط نقدینگی بنگاه را بهبود ببخشند. فروش ساختمان‌ها، املاک و مستغلات مازاد، فروش زمین و ساختمان‌های مورد نیاز و اجاره‌ی مجدد آنها، فروش ماشین‌آلات و تجهیزات بلااستفاده، جابجایی ماشین‌آلات و تجهیزات و ایجاد ترکیب‌هایی با بهره‌وری بالاتر در خطوط تولید، متوقف ساختن سرمایه‌گذاری‌های جدید و جایگزینی ماشین‌آلات قدیمی با ماشین‌آلات پیشرفته نیز از جمله‌ی اقداماتی است که در این دسته جای می‌گیرند (هالتگرن^{۱۸}، ۱۹۸۲؛ وین^{۱۹}، ۱۹۹۷؛ آناند و سینگ^{۲۰}، ۱۹۹۷).

استراتژی کاهش هزینه و دارایی تا کنون موضوع مطالعات تجربی بسیاری قرار گرفته که سعی شده در آنها رابطه میان ابعاد مختلف بکارگیری این استراتژی با توقف افول و بهبود عملکرد بنگاه شناسایی

واکاوی استراتژی کاهش هزینه و دارایی در.../بهبشتی سرشت، دهقان دهنوی، مشایخی و امیری

شود؛ ابعادی همچون میزان کاهش (باربرو و دیگران^{۲۱}، ۲۰۱۸)، زمان انجام (تانگ‌پونگ و دیگران^{۲۲}، ۲۰۱۵)، شرایط بنگاه (هوفر، ۱۹۸۰)، شرایط صنعت (مورو و دیگران، ۲۰۰۴) و اولویت‌بندی و نحوه‌ی پیاده‌سازی (ریکو و پوئیگ^{۲۳}، ۲۰۱۹). اما آنچه در این مطالعات مغفول واقع شده و بدان توجهی نشده است، ماهیت دینامیکی افول و احیای بنگاه است (باربرو و دیگران، ۲۰۱۷). در واقع پدیده‌ی افول و احیای بنگاه‌ها پدیده‌ای است که در گذر زمان و بر اثر شکل‌گیری سلسله‌ای از روابط علت و معلولی به وجود می‌آید. همچنین تغییر سرعت افول و احیا در گذر زمان، نشان می‌دهد که حلقه‌های بازخورد متعددی در این پدیده دخیل هستند. در این شرایط، انجام پژوهش‌های آماری با هدف دستیابی به چهارچوب‌های اقتضائی، که روش پژوهشی غالب در این حوزه است، اگر چه مفید است، ولی نمی‌تواند تصویر کاملی از مکانیزم‌های شکل‌گیری افول و اثربخشی استراتژی‌های احیا به دست دهد.

در این پژوهش سعی شده است این خلاء پوشش داده شده و استراتژی کاهش هزینه و دارایی با استفاده از مدل‌سازی دینامیک سیستم‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد. برای این کار، ابتدا با مروری بر ادبیات، ابعاد مختلف استراتژی کاهش هزینه و دارایی را شناسایی می‌کنیم. سپس با استفاده از نظریه‌ی خلق رانت اقتصادی^{۲۴}، مکانیزم رشد بلند مدت بنگاه بر پایه‌ی توسعه‌ی قابلیت‌ها را مرور کرده و با مکانیزم خلق رانت شومپتری، که بر پایه‌ی فعالیت‌های نوآورانه و خلق توانمندی استوار است، و مکانیزم خلق رانت ریکاردویی، که با بهره‌گیری از منابع کمیاب، ارزشمند و غیرقابل تقلید شکل می‌گیرد، بیشتر آشنا می‌شویم. در ادامه روش مدل‌سازی دینامیک سیستم‌ها را به صورت مختصر توضیح داده و مدل بدست آمده را معرفی می‌کنیم. در ادامه یافته‌های پژوهش که ماحصل اجرای مدل و تطبیق نتایج آن با مطالعات قبلی است را ارائه داده و در انتها پیشنهاداتی برای ادامه‌ی این مسیر مطرح خواهیم کرد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

کاهش هزینه رایج‌ترین استراتژی احیا است؛ چرا که اولاً این استراتژی سریعتر از استراتژی‌های دیگری از قبیل تامین مالی خارجی، تغییر ساختار سرمایه، افزایش درآمد، و کاهش و استقرار مجدد دارایی‌ها می‌تواند پیاده‌سازی و اجرا گردد (هوفر، ۱۹۸۰؛ تانگ‌پونگ و دیگران، ۲۰۱۵)، و ثانیاً مستقل از اینکه عامل افول بنگاه داخلی باشد یا خارجی، فنی باشد یا مدیریتی، اقتصادی باشد یا سیاسی، این استراتژی به طور کلی راهی موثر برای توقف افول بنگاه است (رابینز و پیرس، ۱۹۹۲). با این حال مطالعات مختلف نشان می‌دهد استراتژی کاهش هزینه تحت شرایطی موثرتر بوده و تحت شرایطی بهتر است به کار گرفته نشود.

مورو و همکارانش در یک مطالعه تجربی بر روی ۱۷۸ صنعت مختلف، نشان داده‌اند که استراتژی کاهش هزینه در صنایع بالغ و نیز صنایع رو به افول موثر بوده ولی در صنایع رو به رشد استراتژی مناسبی نمی‌باشد (مورو و دیگران، ۲۰۰۴). همچنین اونیل معتقد است که این استراتژی برای بنگاه‌هایی که از مزیت رقابتی زیاد برخوردار بوده، یا چرخه عمر محصولات آنها در مرحله افول قرار داشته، یا در صنایع پراکنده فعالیت کرده و یا دلیل افول آنها ناشی از چرخه‌های عمومی کسب و کار است مفیدتر و موثرتر بوده، و در مورد بنگاه‌هایی که چرخه عمر محصولات آنها در مرحله رشد بوده و یا در محیط پر تلاطم و پویا فعالیت می‌کنند کارایی چندانی ندارد (اونیل، ۱۹۸۶). در پژوهشی دیگر، ۷۲ شرکت تایوانی که تجربه موفق‌تری از احیا داشته‌اند، مورد بررسی قرار گرفته و نشان داده شده است که استراتژی کاهش هزینه، برای آن دسته از بنگاه‌هایی که در انتهای چرخه عمر خود هستند کارایی بیشتری داشته و در مورد بنگاه‌هایی که در مراحل آغازین چرخه عمر دچار افول شده‌اند، بهتر است به کار گرفته نشود (یه و فانگ، ۲۰۱۱). همبریک و شکتر نیز با بررسی آماری نشان داده‌اند که مستقل از میزان سهم بازار، بنگاه‌هایی که از بخش کمی از ظرفیت خود استفاده کرده و میزان تولید آنها کمتر از نقطه‌ی سر به سر است، بهتر است از استراتژی کاهش هزینه برای احیای خود بهره ببرند (همبریک و شکتر ۲۵، ۱۹۸۳).

البته کاهش هزینه باید به صورت دقیق و حساب شده انجام گیرد تا مانع ادامه‌ی فعالیت بنگاه نشود. در یک تحقیق ارزشمند که بر روی ۴۹۴ شرکت بحران‌زده در خلال سالهای ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۰ انجام گرفته، دو عنصر "زمان" و "حجم" در استراتژی کاهش هزینه مورد بررسی قرار گرفته و نشان داده شده است که هر چه سرعت عمل بنگاه بالاتر بوده و در زمان کوتاه‌تری اقدام به کاهش هزینه نماید، احتمال موفقیت احیای بنگاه افزایش یافته و در مقابل هر چه این استراتژی به صورت تهاجمی‌تر پی گرفته شده و مقدار بیشتری از هزینه‌ها کاهش یابد، احتمال موفقیت احیای بنگاه کاهش می‌یابد (باربرو و دیگران، ۲۰۱۸). همچنین تانگپونگ و دیگران ۹۶ شرکت آمریکایی را بررسی کرده و دریافته‌اند که در میان اقدامات مختلف برای کاهش هزینه، خروج زود هنگام از بازارهای جغرافیایی بیشترین اثربخشی را داشته، در حالی که تعدیل زود هنگام نیروی انسانی اثر معکوس بر فرایند احیا دارد (تانگ پونگ و دیگران، ۲۰۱۵). همچنین در تحقیقی که بر روی شرکت‌های کوچک و متوسط اسپانیایی انجام شده، نشان داده شده است که استراتژی کاهش هزینه‌ی نیروی انسانی و استراتژی کاهش موجودی انبار بیش از آنکه منجر به احیا و ادامه فعالیت بنگاه شوند در نهایت منجر به توقف، انحلال و تسویه بنگاه شده‌اند. لذا به مدیران بنگاه‌های بحران زده توصیه شده که هنگام اتخاذ این استراتژی، به شدت مراقب بوده و هزینه‌ها را در صورت نیاز و به مقدار حساب شده کاهش دهند (ریکو و دیگران، ۲۰۲۰).

واکاوی استراتژی کاهش هزینه و دارایی در.../پهشتی سرشت، دهقان دهنوی، مشایخی و امیری

در بحث کاهش دارایی‌ها و استقرار مجدد آنها، رابینز و پیرس با تحقیق بر روی ۳۸ شرکتی که دچار افول شده و سپس احیا شده بودند، نشان داده‌اند پس از کاهش هزینه‌ها که باید به سرعت اتفاق بیافتد، فروش زمین و ساختمان، تنزیل حسابهای دریافتی و فروش تجهیزات، گامهای بعدی است و باید قبل از تعریف استراتژی جدید بنگاه انجام گیرد (رابینز و پیرس، ۱۹۹۲). مطالعات مختلفی که بر روی میزان و نحوه‌ی به کارگیری این استراتژی و نیز شرایط عمومی بنگاه و صنعت انجام شده است، نشان می‌دهند کاهش و استقرار مجدد دارایی‌ها تحت شرایطی راهکار مناسبی بوده و تحت شرایطی ممکن است نتیجه عکس دهد.

برای مثال، مورو و همکارانش در پژوهش خود دریافتند که استراتژی کاهش دارایی‌ها در شرایطی که صنعت رو به رشد است اثر مثبت با بهبود عملکرد بنگاه داشته و در شرایطی که صنعت در حال افول است، اثر منفی دارد و باید از آن اجتناب شود (مورو و دیگران، ۲۰۰۴). لیم و همکارانش نیز با مطالعه ۳۸۳ شرکت ژاپنی که در دوران افول اقدام به کاهش دارایی‌های خود کرده بودند، دریافتند این استراتژی برای آن دسته از بنگاه‌ها که در صنایع سرمایه‌بری همچون نفت و گاز و صنایع فلزی فعالیت می‌کنند، نه تنها منجر به توقف افول و بهبود عملکرد آنها نشده است، بلکه با از بین بردن مزیت‌های رقابتی آنها، شرایط را برای احیای بنگاه سخت‌تر کرده است (لیم و دیگران، ۲۰۱۲). آناند و سینگ نیز با مطالعه‌ی شرکت‌هایی که در یک صنعت در حال افول فعالیت می‌کردند دریافتند که اگر استراتژی کاهش و استقرار مجدد دارایی‌ها منجر به تمرکز بر صنعت و بازار بشود، اثر مثبتی بر احیای بنگاه داشته و اگر این استراتژی با هدف تنوع‌بخشی و تغییر بازار یا صنعت انجام بگیرد، چندان موفق نخواهد بود (آناند و سینگ، ۱۹۹۷). همچنین به نظر می‌رسد میزان استفاده از استراتژی کاهش و یا بازبکارگیری دارایی‌ها، متأثر از محیط عمومی کسب و کار و فرهنگ حاکم بر جامعه نیز باشد. در یک تحقیق تطبیقی که بر روی ۹۲ شرکت ژاپنی و ۱۱۴ شرکت آمریکایی در خلال سال‌های ۱۹۸۶ تا ۱۹۹۰ انجام شده، نشان داده شده است که شرکت‌های ژاپنی تمایل کمتری به اتخاذ این استراتژی داشته و تنها ۲۲٫۸ درصد از آنها این استراتژی را در قالب اقداماتی همچون فروش دارایی‌ها، کاهش ظرفیت تولید، توقف تولید، تعطیلی شعب یا شرکت‌های اقماری و تعلیق سرمایه‌گذاری‌های جدید بکار گرفته‌اند؛ حال آنکه این آمار در میان شرکت‌های آمریکایی به ۴۹٫۱ درصد می‌رسد (کنگ و شیوداسانی، ۲۷، ۱۹۹۷).

در به کارگیری استراتژی کاهش دارایی‌ها، اسلتر تاکید می‌نماید که فروش دارایی‌هایی همچون زمین و ساختمان، اگر چه در کوتاه مدت باعث ورود جریان نقدی به بنگاه شده و می‌تواند بخشی از مشکلات مالی بنگاه را حل نماید، ولی این اقدام به صورت موقت بوده و صرفاً در جهت پایدارسازی شرایط و کمک

به تنفس بنگاه قابل انجام می‌باشد. برای احیای بنگاه و بازگشت به مسیر رو به رشد، بازبکارگیری دارایی‌ها و حتی افزودن دارایی‌های جدید به بنگاه اجتناب ناپذیر است (اسلتر و دیگران، ۲۰۰۶). شاید از همین رو است که هوفر، کاهش دارایی‌ها را به عنوان آخرین راه حل و در شرایطی که بنگاه به شدت از نقطه‌ی سر به سر فاصله گرفته باشد، توصیه کرده (هوفر، ۱۹۸۰) و پژوهشگرانی همچون بارکر و مون معتقدند که استراتژی کاهش هزینه و کاهش دارایی، اساساً پیامدهای اجتناب‌ناپذیر افول بوده و نمی‌توان آنها را استراتژی احیا نامید (بارکر و مون^{۲۸}، ۱۹۹۴).

در تحلیل اقتصادی استراتژی‌های رقابتی بنگاه، گفته می‌شود بنگاه‌ها برای تضمین رشد بلند مدت و حفظ برتری خود، نیازمند کسب سودی بالاتر از سود اقتصادی نرمال از طریق ایجاد موقعیت‌های شبهه انحصاری و آن هم از طریق خلق مزیت‌های رقابتی هستند (داگنیو^{۲۹}، ۱۹۹۶). در ادبیات مدیریت استراتژیک، دو رویکرد کلان به خلق مزیت رقابتی وجود دارد: (۱) رویکرد فعالیت - محور^{۳۰} که در آن مزیت رقابتی از طریق "انجام دادن کاری متفاوت" و یا "انجام دادن متفاوت کار" بدست می‌آید (پورتر، ۱۹۸۵)؛ (۲) رویکرد منبع-محور^{۳۱} که در آن مزیت رقابتی از طریق اکتساب، نگهداری و مدیریت منابع ارزشمند^{۳۲}، کمیاب^{۳۳} و غیرقابل تقلید^{۳۴} بدست می‌آید (بارنی^{۳۵}، ۱۹۹۱).

در ادبیات اقتصادی، به سود بالاتر از سود اقتصادی نرمال رانت گفته می‌شود. اگر چه مفهوم رانت بیشتر در مباحث مربوط به اقتصاد سیاسی مطرح است، ولی در حوزه‌ی خرد و اقتصاد بنگاه نیز از این مفهوم برای تبیین مکانیزم‌های رشد بنگاه استفاده می‌شود. بدین منظور، دو نظریه‌ی خلق رانت در بنگاه معرفی شده است: (۱) نظریه خلق رانت شومپتری^{۳۶}، که به آن مکانیزم خلق قابلیت^{۳۷} نیز گفته می‌شود، و (۲) نظریه خلق رانت ریکاردویی^{۳۸} که به آن مکانیزم منبع‌گزینی^{۳۹} نیز گفته می‌شود (ماکادوک^{۴۰}، ۲۰۰۰).

در نظریه خلق رانت شومپتری، بنگاه سعی می‌کند با تعریف پروژه‌های تحقیق و توسعه، به یک مزیت رقابتی قاطعانه در برابر بنگاه‌های رقیب دست پیدا کند. اما این مزیت رقابتی، و رانت اقتصادی بدست آمده از آن، موقتی و کوتاه مدت بوده و به زودی از طریق تقلید دیگران، و یا از طریق انجام نوآوری‌های جدید توسط رقبا، محو خواهد شد (فوتیا^{۴۱}، ۱۹۸۰). طبیعتاً هر چه ورود رقبا جدید ساده‌تر بوده و میزان فرصت‌های نوآوری بیشتر باشد، دوره‌ی عمر این رانت اقتصادی کوتاه‌تر بوده و سریعتر از معادلات اقتصادی بنگاه حذف خواهد شد (همان). با توجه به قرابت مبانی این نظریه با رویکرد فعالیت - محور، از آن برای توصیف اقتصادی استراتژی مذکور استفاده می‌شود (ماکادوک، ۲۰۰۱؛ شیپان و فوس^{۴۲}، ۲۰۱۷).

واکاوی استراتژی کاهش هزینه و دارایی در.../بهبشتی سرشت، دهقان دهنوی، مشایخی و امیری

در نظریه خلق رانت ریکاردویی، بنگاه سعی می‌کند با انجام سرمایه‌گذاری‌های سنجیده و مدیریت مناسب دارایی‌ها، ترکیبی از دارایی‌ها را ایجاد نماید که علاوه بر دو ویژگی کمیابی^{۴۳} و تمایز^{۴۴} که توسط دیوید ریکاردو به عنوان عوامل ایجاد رانت اقتصادی زمین‌های کشاورزی عنوان شده بود، دارای ویژگی‌های دیگری همچون مکمل بودن^{۴۵}، قابلیت معامله پائین^{۴۶}، غیر قابل تقلید بودن^{۴۷}، محدودیت جایگزینی^{۴۸}، تناسب^{۴۹} و دوام^{۵۰} باشند (برد^{۵۱}، ۱۹۷۵؛ آمیت و شومیکر^{۵۲}، ۱۹۹۳). از میان این ویژگی‌ها، دو ویژگی کمیابی و دوام از اهمیت بیشتری برخوردار هستند. کمیابی منابع باعث افزایش ارزش آنها شده و رقابتی کمتری توان دستیابی به آنها را خواهند داشت. از این رو رانت اقتصادی حاصل از منابع کمیاب طولانی‌تر خواهد بود. دوام منابع نیز به معنای امکان بهره‌مندی طولانی‌تر از منابع و تحمیل هزینه‌ی استهلاک پائین‌تر می‌باشد که هر دو به بهره‌مندی بیشتر از رانت اقتصادی ریکاردویی می‌انجامد (آمیت و شومیکر، ۱۹۹۳). با توجه به مفروضات این نظریه، از آن برای تفسیر اقتصادی استراتژی‌های منبع محور استفاده می‌شود (ماکادوک، ۲۰۰۱).

حال اگر بنگاهی با افول و تنگنای مالی مواجه شده و بخواهد جهت احیای خود استراتژی کاهش هزینه را در پیش گیرد، ممکن است فعالیت‌هایی همچون تحقیق و توسعه را نیز مشمول محدودیت نماید؛ فعالیت‌هایی که اساس مکانیزم خلق رانت شومپتری می‌باشد. بدین ترتیب ممکن است بنگاه در کوتاه مدت جریان نقدی خروجی را کنترل کند، ولی در بلندمدت به ماشین ایجاد ارزش در بنگاه صدمه وارد کرده است. هر چه این صدمه بیشتر باشد، جبران آن در آینده سخت‌تر و یا بعضاً امکان‌ناپذیر خواهد بود. همچنین در استراتژی کاهش دارایی‌ها، ممکن است ترکیب دارایی‌های بنگاه به گونه‌ای تغییر یابد که ارزشمندی، کمیابی و یا تناسب آنها کاهش یافته و به مکانیزم خلق رانت ریکاردویی آسیب وارد شود. در نتیجه، جریان درآمدهای آتی بنگاه به دلیل کاهش انعطاف‌پذیری بنگاه در بهره‌گیری از این منابع کاهش یابد (لیم و دیگران، ۲۰۱۲).

سوالات پژوهش

- ۱- چرا استراتژی کاهش هزینه و دارایی همواره منجر به احیای مالی بنگاه نمی‌شود؟
- ۲- چه پویایی‌هایی در داخل بنگاه بر روی اثربخشی استراتژی کاهش هزینه و دارایی تاثیرگذار هستند؟
- ۳- آیا میزان بهره‌مندی بنگاه از مکانیزمهای خلق رانت اقتصادی، بر میزان آسیب‌پذیری آن در برابر علل افول تاثیرگذار است؟

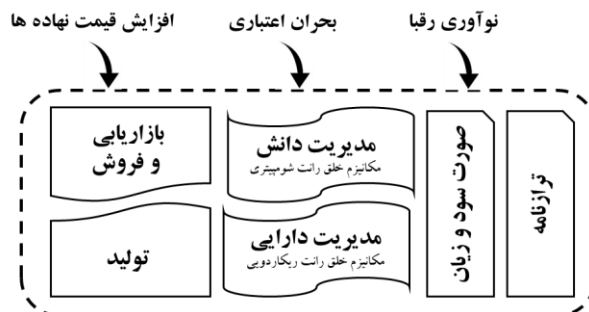
روش‌شناسی پژوهش

همانطور که گفته شد، پدیده‌ی افول و احیای بنگاه‌ها پدیده‌ای است که در گذر زمان و بر اثر شکل‌گیری سلسله‌ای از روابط علت و معلولی به وجود می‌آید. در این میان، انتخاب استراتژی مناسب احیا بدون در نظر گرفتن عواملی همچون علل افول، ویژگی‌های ساختاری بنگاه، منابع در دسترس، توانگری مالی، اعتبار و ظرفیت بدهی بنگاه، مکانیزم‌های خلق ارزش در بنگاه، ساختار تصمیم‌گیری و حاکمیت شرکتی، ساختار، فرهنگ و ترکیب نیروی انسانی، ساختار صنعت، قواعد رقابت در بازار، قوانین حمایت از بنگاه و غیره کاری نادرست و ناشدنی است. طبیعتاً در نظر گرفتن تمامی این عوامل نیازمند استفاده از رویکرد و ابزاری جامع‌نگر بوده که بتواند روابط میان عوامل مختلف را به درستی تبیین کرده و اثرات استراتژی‌های مختلف احیا را بر عملکرد بنگاه به درستی تجزیه و تحلیل نماید. بدین منظور، در این پژوهش از روش مدل‌سازی دینامیک سیستم‌ها، که روشی قدرتمند در شناسایی و تحلیل سیستم‌های پیچیده است، جهت واکاوی استراتژی کاهش هزینه و دارایی، به عنوان یکی از استراتژی‌های احیای مالی بنگاه، استفاده شده است.

در روش مدل‌سازی دینامیک سیستم‌ها، ابتدا باید چهارچوب مسئله و مرزهای سیستم مشخص شده و در ادامه فرضیه‌های دینامیکی^{۵۳} سیستم تعریف گردد. سپس با استفاده از معادلات ریاضی، فرضیه‌های دینامیکی مدل شده و مورد آزمون قرار گیرد. در انتها با فرموله کردن سیاستها و سناریوهای مختلف، قدرت تبیین‌گری و پیش‌یابی مدل مورد ارزیابی قرار گرفته و در صورت لزوم تمامی گامهای قبلی مورد تجدید نظر قرار می‌گیرد.

در این پژوهش، مرز سیستم یک بنگاه اقتصادی تولیدی در نظر گرفته شده که روابط میان اجزای داخلی آن تحت ۶ زیرسیستم شامل مدیریت دانش، مدیریت دارایی، تولید، بازاریابی و فروش، ترازنامه، و صورت سود و زیان تعریف شده است. جهت تعریف روابط میان اجزا و تعیین فرضیه‌های دینامیکی، ابتدا با استفاده از روش مطالعه کتابخانه‌ای، مدل اولیه‌ای بدست آوردیم. سپس با مراجعه به ۱۳ نفر از خبرگان شامل ۴ نفر از خبرگان دانشگاهی و ۹ نفر از مدیران ارشد شرکتهای بزرگ فناورانه سازگاری ساختاری و رفتاری مدل را سنجیدیم. در ادامه، از میان عوامل مختلفی که منجر به افول بنگاه می‌شوند، سه عامل خارجی را در نظر گرفته و اثرات هر یک بر متغیرهای مالی بنگاه را تحلیل کرده و شاخص تنگای مالی^{۵۴} را محاسبه نمودیم. سپس استراتژی کاهش هزینه و دارایی را با مفروض داشتن مکانیزم‌های مختلف خلق رانت اقتصادی در مدل اعمال کرده و نتایج آنها را با یکدیگر مقایسه کردیم. شکل زیر، مرز سیستم و اجزای کلی آن را نشان می‌دهد.

واکاوی استراتژی کاهش هزینه و دارایی در.../پهشتی سرشت، دهقان دهنوی، مشایخی و امیری

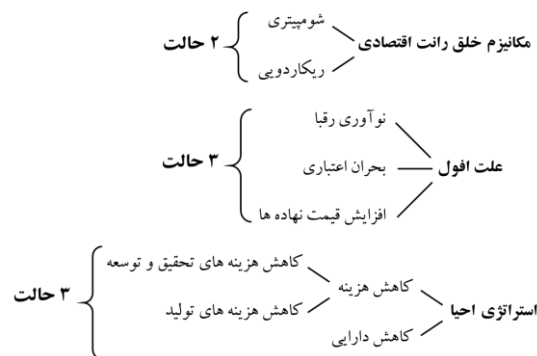
شکل ۱. مرز سیستم و اجزای اصلی آن به همراه علل مختلف افول

خلاصه‌ی نتایج مرور ادبیات که در تشکیل مدل دینامیکی موثر بوده‌اند در جدول زیر آمده است.

جدول ۱. روابط علی و فرضیه‌های دینامیکی

منبع	توضیح	زیر سیستم	نوع
Thornhill, 2006	هزینه‌های تحقیق و توسعه موجب انباشت دانش سازمانی می‌شود.	مدیریت دانش	رابطه علی
Futia, 1980	با گذشت زمان، دانش انباشت شده روند کاهشی خواهد داشت.	مدیریت دانش	فرضیه دینامیکی
Adler, 1945	با گذشت زمان، از میزان دارایی‌ها به دلیل استهلاک فروکاسته می‌شود.	مدیریت دارایی	فرضیه دینامیکی
Zuashkian et al, 2011	کاهش منابع مالی باعث کاهش سرمایه‌گذاری در دارایی‌ها می‌شود. کاهش سرمایه‌گذاری، باعث کاهش کیفیت دارایی‌ها می‌شود.	مدیریت دارایی	رابطه علی
Zuashkian et al, 2011	میزان دارایی فیزیکی با بازدهی تولید رابطه مستقیم دارد. کیفیت دارایی فیزیکی با هزینه ثابت رابطه معکوس دارد.	تولید	رابطه علی
Lapierre, 2000	مشتریان بر اساس ارزش ادراک شده تصمیم‌گیری می‌کنند. قیمت، برتری فنی و زمان انتظار سه عنصر تعیین‌کننده‌ی ارزش ادراک شده هستند.	بازاریابی و فروش	رابطه علی

پس از تشکیل مدل، ۱۸ سناریوی شبیه‌سازی بر اساس تقسیم‌بندی زیر انجام گرفت.

شکل ۲. سناریوهای مختلف شبیه‌سازی

فصلنامه مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار / شماره چهل و هفتم / تابستان ۱۴۰۰

در پایان هر شبیه‌سازی، وضعیت بنگاه در طول زمان بر اساس جدول زیر تعیین گردید.

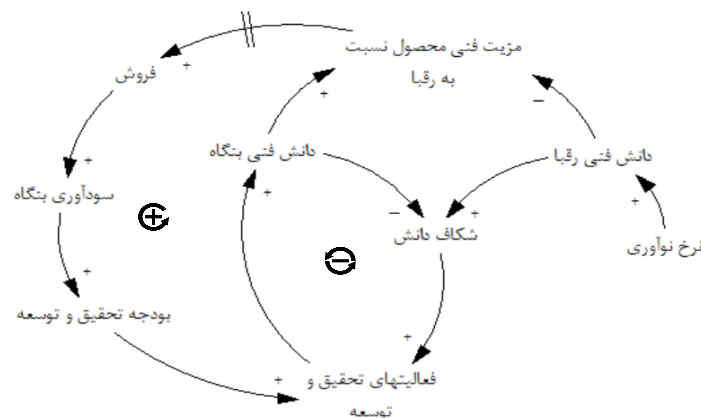
جدول ۲. سطوح مختلف بحران مالی

وضعیت بنگاه / معیار	زیان خالص	زیان عملیاتی	توقف تولید	نسبت بدهی به دارایی بزرگتر از یک
سطح ۰ - عادی				
سطح ۱ - افول	✓			
سطح ۲ - تنگنای مالی	✓	✓		
سطح ۳ - توقف عملیاتی	✓	✓	✓	
سطح ۴ - توقف مالی	✓	✓	✓	✓

در انتها با بررسی و تحلیل نتایج شبیه‌سازی، به رهیافت‌های جدیدی از بکارگیری استراتژی کاهش هزینه و دارایی دست یافتیم که در ادامه بیان خواهد شد.

مدل دینامیکی

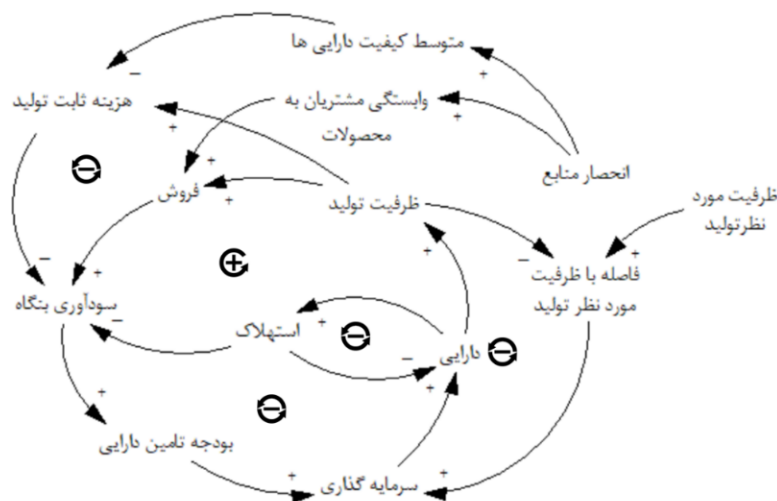
با توجه به نتایج حاصل از مرور ادبیات و مراجعه به خبرگان، نمودارهای علی - معلولی زیر شناسایی گردید. بر اساس این نمودار ترسیم شده در شکل ۳، محرک اصلی فعالیت‌های تحقیق و توسعه، کسب و حفظ مزیت فنی محصولات نسبت به رقبا است. در صناعی که نرخ نوآوری در آنها بالا است، مانند صنایع الکترونیک و مخابرات، بنگاه‌ها ناگزیر هستند بخش بیشتری از منابع خود را صرف فعالیت‌های تحقیق و توسعه نمایند؛ چرا که در غیر اینصورت، شکاف دانش به سرعت افزایش یافته و بنگاه مزیت رقابتی خود را از دست می‌دهد.

شکل ۳. نمودار علی-معلولی مدیریت دانش

واکاوی استراتژی کاهش هزینه و دارایی در.../پهشتی سرشت، دهقان دهنوی، مشایخی و امیری

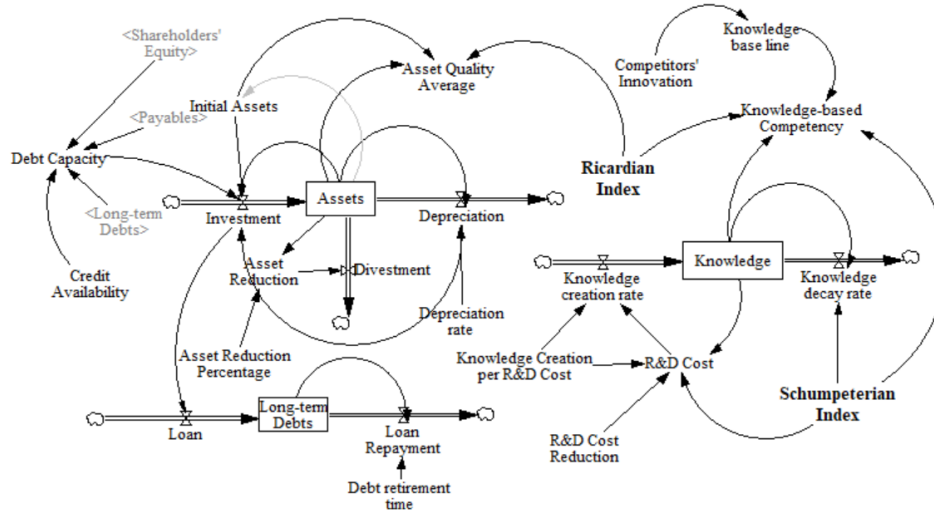
نکته دیگر این است که وقتی دانش در محصولات متبلور شود منتهی به افزایش فروش و سودآوری بنگاه می‌شود. این تبلور که معمولاً در قالب ویژگی‌های جدید و یا کیفیت برتر نمایان می‌گردد، بلافاصله و به سرعت منجر به افزایش یا کاهش فروش نمی‌شود؛ بلکه اندکی زمان لازم است تا مشتریان آن را درک نمایند. در مدل‌سازی انجام گرفته، نرخ نوآوری به عنوان شاخص خلق رانت شومپیتری و با نسبت ۱ تا ۱۰ در نظر گرفته شده است. هر چه این نرخ بالاتر باشد، شدت رقابت نوآورانه بیشتر است. شاخص شومپیتری ۱۰ معادل این است که بنگاه برای بقا باید حدود ۵٪ از درآمد حاصل از فروش خود را صرف تحقیق و توسعه نماید. در شاخص ۱ این عدد معادل ۰٫۵ درصد است.

شکل ۴. نمودار علی-معلولی مدیریت دارایی

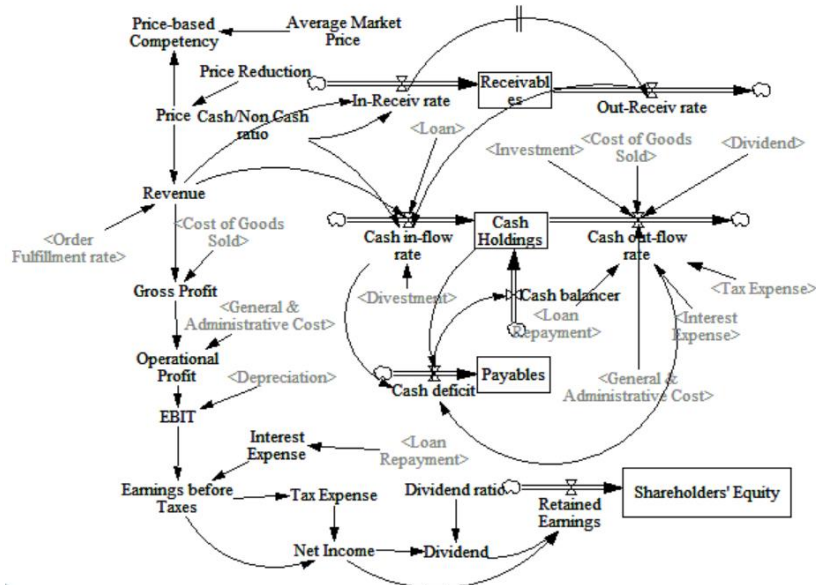
در بحث مدیریت دارایی، میزان دارایی‌های بنگاه با توجه به هدف گذاری انجام شده بابت ظرفیت تولید تعیین می‌گردد. با توجه به حلقه‌ی اجتناب ناپذیر استهلاک، جهت حفظ میزان دارایی لازم است معادل استهلاک، سرمایه‌گذاری شود. نکته مهم در این نمودار، اثر انحصار منابع است که در قالب افزایش متوسط کیفیت دارایی‌ها و افزایش وابستگی مشتریان به محصولات مدل شده است. در واقع می‌توان گفت بنگاهی که از منابع انحصاری بهره‌مند است، محصولات عرضه می‌کند که بسته به میزان این انحصار، رقبا یا نمی‌توانند چنین محصولی عرضه کنند، و یا اگر هم بتوانند، با هزینه‌هایی به مراتب بالاتر قادر به انجام آن هستند. از این رو انحصار منابع، توانایی خلق ارزش با خود به همراه می‌آورد که می‌توان آن را به افزایش کیفیت دارایی‌ها تعبیر نمود.

نمودار حالت و جریان زیر سیستم‌های فوق در شکل شماره ۵ آورده شده است.

شکل ۵. نمودار حالت و جریان مکانیزم های خلق رانت اقتصادی

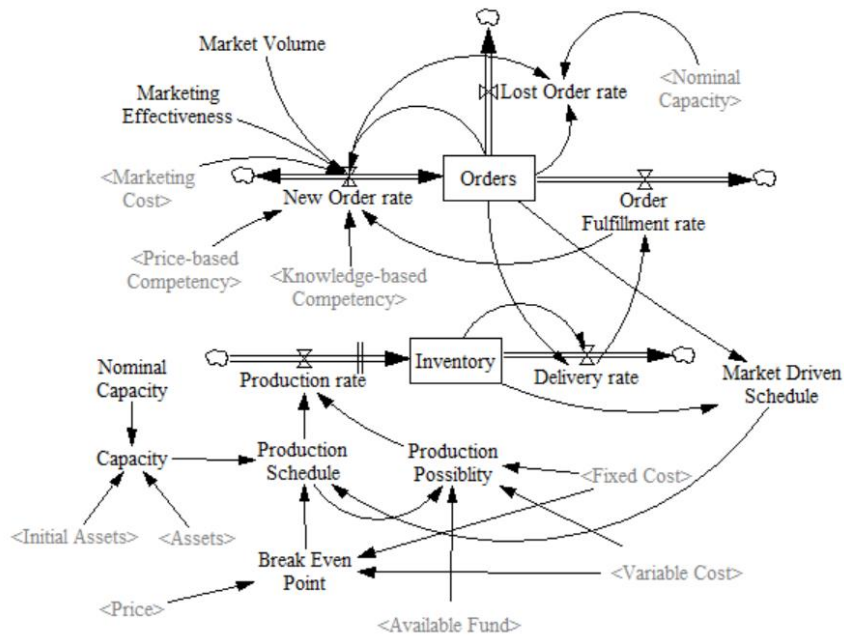
نمودار حالت و جریان زیر سیستم های ترازنامه و صورت سود و زیان به صورت زیر می باشد:

شکل ۶. نمودار حالت و جریان ترازنامه و صورت سود و زیان

نمودار حالت و جریان زیر سیستم های تولید، بازاریابی و فروش نیز به صورت زیر می باشد:

واکاوی استراتژی کاهش هزینه و دارایی در.../پهشتی سرشت، دهقان دهنوی، مشایخی و امیری

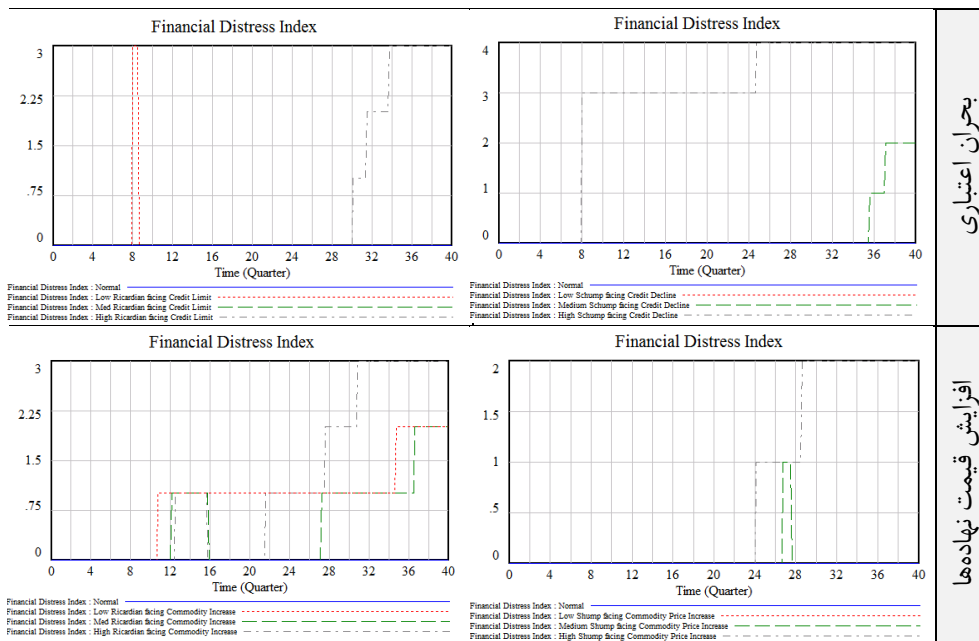
شکل ۷. نمودار حالت و جریان تولید، بازاریابی و فروش

نتایج شبیه‌سازی و یافته‌های پژوهش

در شبیه‌سازی، ابتدا رابطه‌ی میان آسیب‌پذیری بنگاه و میزان نرخ نوآوری، و نیز آسیب‌پذیری بنگاه و میزان انحصار منابع را بررسی کردیم. جدول زیر نتایج مربوطه را نشان می‌دهد.

جدول ۳. شدت افول ناشی از علل مختلف با توجه به میزان شاخص‌های شومپیتری و ریکاردویی

نتایج فوق نشان می‌دهند که هر چه فضای رقابتی نوآورانه‌تر بوده و در نتیجه هزینه‌های تحقیق و توسعه بنگاه بیشتر باشد، بنگاه نسبت به عوامل افول آسیب‌پذیری بیشتری دارد. این موضوع با نتایج پژوهش اوپلر و تیتمن^{۵۵} (۱۹۹۴) که بر روی ۴۶،۷۹۹ مشاهده‌ی بنگاه-سال انجام شده و نشان داده بنگاه‌های با هزینه‌ی بالای تحقیق و توسعه در دوران افول آسیب بیشتری می‌بینند سازگاری دارد. همچنین شبیه‌سازی‌ها نشان می‌دهند بنگاه‌هایی که از انحصار منابع بیشتری بهره‌مند هستند، نسبت به عوامل مختلف افول از مقاومت بیشتری برخوردار بوده و دیرتر دچار افول می‌شوند. استیو-پرز و مانز-کاستیلجو نیز با بررسی ۲۰۲۴ بنگاه اسپانیایی و استفاده از مدل خطر دریافتند که بنگاه‌هایی که با استفاده از رویکرد منبع محور برای خود منابع انحصاری ایجاد نمایند، در برابر علل مختلف افول مقاومت بیشتری خواهند داشت (استیو-پرز و مانز کاستیلرو^{۵۶}، ۲۰۰۸).

در ادامه، برای هر یک از ترکیب‌های شش گانه‌ی فوق، سه نوع استراتژی را در نظر گرفته و با استفاده از شبیه‌سازی مونت کارلو، میزان اثربخشی هر یک از استراتژی‌ها را بررسی کردیم. جدول زیر خلاصه نتایج شبیه‌سازی را در قالب شاخص تنگنای مالی نشان می‌دهد:

واکاوی استراتژی کاهش هزینه و دارایی در.../پهشتی سرشت، دهقان دهنوی، مشایخی و امیری

جدول ۴. میزان اثرگذاری استراتژی‌های مختلف احیا با توجه به علل افول و مکانیزم خلق رانت اقتصادی

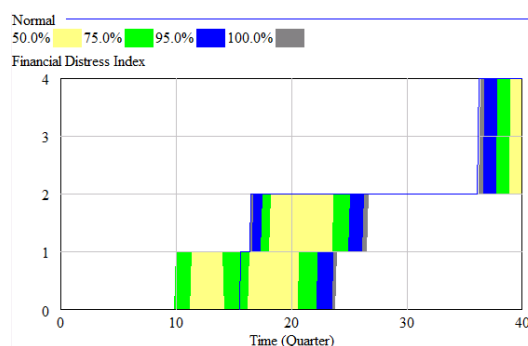
استراتژی احیا			علت افول	
کاهش دارایی	کاهش هزینه تولید	کاهش هزینه R&D	نوآوری رقبا	شومپیتری
			افزایش قیمت	
			نوآوری رقبا	ریکاردویی
			بحران اعتباری	
			افزایش قیمت	

نخستین نتیجه‌ی بدست آمده از شبیه‌سازی‌ها این است که میزان اثرگذاری استراتژی‌های احیا بسیار به علت افول وابستگی دارد؛ موضوعی که توسط بسیاری از پژوهشگران بر آن تاکید شده است (هوفر،

فصلنامه مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار / شماره چهل و هفتم / تابستان ۱۴۰۰

۱۹۸۰؛ هافمن^{۵۷}؛ ۱۹۸۹؛ آروگیاسوامی و دیگران^{۵۸}، (۱۹۹۵). همچنین در میان ۱۸ سناریوی شبیه‌سازی شده، دو دسته استراتژی بدترین عملکرد را داشتند: (۱) استراتژی کاهش هزینه‌های R&D در مکانیزم شومپیتری که به استثنای زمانی که افول ناشی از افزایش قیمت نهاده‌های تولید بوده و هزینه R&D به میزان اندکی کاهش یابد، نه تنها به احیای بنگاه کمکی نمی‌کند، بلکه باعث تشدید بحران می‌شود؛ و (۲) استراتژی کاهش دارایی در مکانیزم ریکاردویی که در تمامی حالات منجر به تشدید بحران می‌شود. این موضوع با یافته‌های لیم و همکارانش که بر روی ۷۵۰ بنگاه ژاپنی انجام شده سازگاری دارد (لیم و دیگران، ۲۰۱۲).

بر اساس شبیه‌سازی‌های انجام شده، چنانچه افول ناشی از نوآوری رقبا باشد، هیچ کدام از استراتژی‌های کاهش هزینه و دارایی چه در مکانیزم شومپیتری و چه در مکانیزم ریکاردویی قادر به توقف افول نیستند. علت این است که با نوآوری رقبا، مشتریان به تدریج از بنگاه روی برگردانده و فروش کاهش می‌یابد. برای مقابله با کاهش فروش، بنگاه باید به مزیت رقابتی خود بازگردد؛ یعنی یا باید از طریق افزایش هزینه‌های R&D نوآوری جدیدی عرضه نماید، یا از طریق ارائه خدمات بهتر جذابیت بیشتری ایجاد نماید، و یا از طریق کاهش قیمت، مزیت نسبی پیدا کند. شکل زیر شاخص تنگنای مالی هنگام اتخاذ استراتژی کاهش قیمت را نشان می‌دهد.

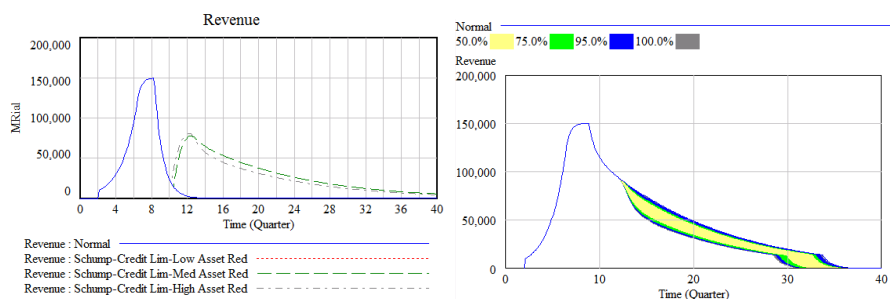

شکل ۸. اثر استراتژی کاهش قیمت در مقابله با افول ناشی از نوآوری رقبا

همانطور که در این نمودار مشاهده می‌شود، کاهش قیمت می‌تواند باعث تاخیر در افول بنگاه شود ولی نمی‌تواند بنگاه را احیا نماید. همچنین هنگام انتخاب استراتژی کاهش قیمت باید به مواردی همچون کشش تقاضا توجه نمود؛ چرا که کاهش قیمت حتی می‌تواند افول و بحران مالی را به پیش اندازد. جهت مقابله با افول ناشی از بحران اعتباری، بنگاه‌هایی که از مکانیزم شومپیتری پیروی می‌کنند، هم می‌توانند استراتژی کاهش هزینه‌های تولید را در پیش بگیرند و هم استراتژی کاهش دارایی. در میان

واکاوی استراتژی کاهش هزینه و دارایی در.../پهشتی سرشت، دهقان دهنوی، مشایخی و امیری

این دو، کاهش هزینه‌های تولید نسبت به کاهش دارایی استراتژی موثرتری می‌باشد؛ هر چند در دنیای واقعی استراتژی دشوارتری است. در مورد بنگاه‌های ریکاردویی، تنها استراتژی مناسب کاهش هزینه‌های تولید است. در توضیح اینکه چرا کاهش دارایی برای این بنگاه‌ها منجر به احیا نشده و افول را تشدید می‌کند، باید گفت که اگر چه کاهش دارایی، منابع مالی مناسبی را در اختیار بنگاه قرار می‌دهد، ولی به دلیل کاهش مزایای ناشی از انحصاری بودن منابع، عملاً ساختار هزینه‌ی بنگاه کاهش نیافته و مجال برای تقویت منابع مالی و احیای بنگاه باقی نمی‌ماند. شکل زیر نمودار فروش بر اثر اتخاذ استراتژی کاهش دارایی جهت مقابله با بحران اعتباری را در دو حالت شومپیتری و ریکاردویی نشان می‌دهد:

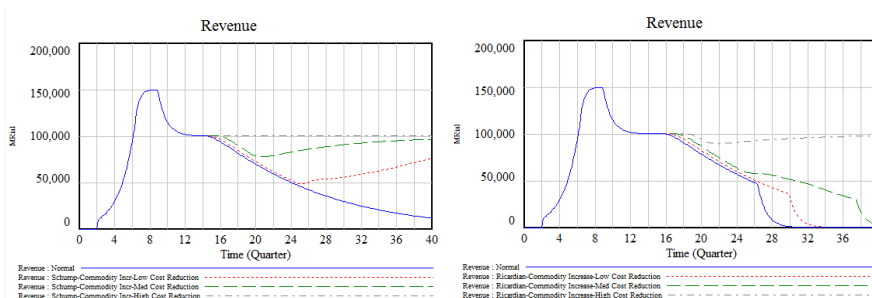
شکل ۹. تاثیر کاهش دارایی جهت مقابله با بحران اعتباری بر فروش: سمت راست ریکاردویی، سمت

چپ شومپیتری

همانطور که مشاهده می‌شود، پس از وقوع بحران اعتباری در پایان سال دوم (فصل هشتم)، بنگاه شومپیتری با سرعت بیشتری دچار افول می‌شود. در این شرایط کاهش اندک دارایی‌ها، کمکی به تامین سرمایه در گردش نکرده و لذا اثری بر توقف یا کاهش روند نزولی فروش ندارد. ولی با کاهش بیشتر دارایی‌ها، سرمایه در گردش تامین شده و فروش روند افزایشی پیدا می‌کند. ولی در ادامه از آنجا که کاهش دارایی باعث کاهش ظرفیت بنگاه می‌شود، در ادامه فروش مجدداً روندی نزولی خواهد کرد. در حالت ریکاردویی، بنگاه به واسطه‌ی در اختیار داشتن منابع انحصاری، از مقاومت بیشتری برخوردار بوده و روند نزولی فروش در آن آهسته‌تر است. همچنین در این حالت کاهش دارایی‌ها به هر میزان، کمکی به توقف روند نزولی نکرده، بلکه آن را تشدید می‌نماید.

در خصوص افول ناشی از افزایش قیمت نهاده‌های تولید، بهترین استراتژی کاهش هزینه‌های تولید است. این موضوع اگر چه بدیهی و ساده به نظر می‌رسد، ولی باید توجه داشت که در عمل، کاهش هزینه‌های تولید بدون آنکه به ظرفیت تولید و کیفیت محصولات لطمه‌ای وارد شود کاری بسیار دشوار

است. شکل زیر نمودار فروش بر اثر اتخاذ استراتژی کاهش هزینه تولید جهت مقابله با افزایش قیمت نهاده‌های تولید را در دو حالت شومپیتری و ریکاردویی نشان می‌دهد:

شکل ۱۰. تاثیر کاهش هزینه تولید جهت مقابله با افزایش قیمت نهاده‌های تولید بر فروش: سمت

راست ریکاردویی، سمت چپ شومپیتری

با توجه به نمودارهای فوق، کاهش هزینه تولید نه تنها می‌تواند روند نزولی بنگاه را کند کرده و آن را متوقف سازد، بلکه می‌تواند بنگاه را احیا کرده و فروش را به سطح اولیه‌ی خود بازگرداند.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در این مقاله سعی کردیم با استفاده از روش مدل‌سازی دینامیک سیستم‌ها، نحوه‌ی اثرگذاری استراتژی کاهش هزینه و دارایی بر فرایند افول و احیای بنگاه‌ها را با توجه به مکانیزم غالب خلق رانت اقتصادی در آنها بررسی کنیم. نتایج حاصل از شبیه‌سازی سناریوهای مختلف نشان داد که میزان اثربخشی استراتژی کاهش هزینه و دارایی وابستگی زیادی به علت افول دارد. علاوه بر این، در برخی شرایط استراتژی کاهش هزینه و دارایی نه تنها باعث توقف افول نمی‌شود، بلکه آن را تشدید می‌نماید. در پاسخ به چرایی این پدیده (سوال اول پژوهش)، دریافتیم که اگر چه از دیدگاه مدیریت مالی، کاهش هزینه و دارایی پاسخ‌های بدیهی و سریع به افول و تنگنای مالی بنگاه هستند، ولی به دلیل وجود حلقه‌های بازخورد، باعث کاهش مزیت رقابتی و ظرفیت تولید شده که این دو اثر منفی بر روند احیای بنگاه می‌گذارند. اینکه چگونه ممکن است کاهش هزینه باعث کاهش مزیت رقابتی و کاهش دارایی باعث کاهش ظرفیت و بهره‌وری تولید شود، دو نوع پویایی را در داخل بنگاه شناسایی کردیم: پویایی ناشی از مکانیزم خلق رانت شومپیتری و پویایی ناشی از مکانیزم خلق رانت ریکاردویی (سوال دوم پژوهش). در پاسخ به سوال سوم پژوهش، سناریوهای متعددی را شبیه‌سازی کرده و دریافتیم که هر چه بنگاه در فضای رقابتی نوآورانه‌تری فعالیت کرده و بیشتر از مکانیزم خلق رانت شومپیتری بهره‌مند باشد، در هنگام مواجهه با بحران‌های مالی از آسیب‌پذیری بیشتری برخوردار است. همچنین بنگاه‌هایی که بیشتر بر

واکاوی استراتژی کاهش هزینه و دارایی در.../بهشتی سرشت، دهقان دهنوی، مشایخی و امیری

مکانیزم خلق رانت ریکاردویی تکیه کرده و از منابع انحصاری بیشتری بهره‌مند هستند، هنگام مواجهه با علل افول، دیرتر با بحران مالی مواجه شده و از این حیث مقاوم‌تر هستند. ولی چنانچه این قسم بنگاه‌ها دچار بحران مالی شده و ناگزیر به کاهش دارایی شوند، سریعتر از دیگر بنگاه‌ها مسیر افول را طی کرده و تا مرز ورشکستگی پیش می‌روند.

در این مقاله برای نخستین بار از روش مدل‌سازی دینامیک سیستم‌ها به منظور بررسی فرایند افول و احیای مالی و تعیین اثرگذاری آن بر صورتهای مالی بنگاه استفاده شده است؛ روشی که با توجه به نتایج آن، می‌تواند فصل جدیدی را در پژوهش‌های مربوط به این حوزه باز نماید. در این مسیر، پیشنهاد می‌شود دینامیک‌های بیشتری از مکانیزم‌های داخلی بنگاه، همچون دینامیک‌های مربوط به نیروی انسانی، فرایندهای داخلی، حاکمیت شرکتی و ساختار مالی را شناسایی کرده و به مدل افزود. همچنین مرز سیستم را می‌توان به سمت تامین‌کنندگان گسترش داده و دینامیک‌های مربوط به اثرمتقابل بحران مالی بنگاه و تامین‌کنندگان را بررسی کرد. علاوه بر این علل افول بیشتری همچون توسعه‌ی بیش از حد ظرفیت، ضعف در مدیریت و تصمیم‌گیری و اعتصابات کارگری را می‌توان به مدل افزود و آنها را مورد بررسی قرار داد. بررسی اثر "زمان" بر افول و احیای بنگاه، شامل بررسی رابطه میان تاخیر در شناسایی علائم افول و احتمال احیای بنگاه، و نیز سرعت تصمیم‌گیری و اقدام برای مقابله با افول و احتمال احیای بنگاه می‌تواند موضوع پژوهش در این حوزه قرار گیرد.

منابع

- 1) Adler, Scott A., Defining and Accounting for Depreciation, *The Accounting Review*, 1945, 20(3): 308-315.
- 2) Amit, Raphael and Paul J.H. Schoemaker, Strategic assets and organizational rent, *Strategic Management Journal*, 1993, 14: 33-46.
- 3) Anand, Jaideep and Harbir Singh, Asset redeployment, acquisitions and corporate strategy in declining industries, *Strategic Management Journal*, 1997, 18: 99-118.
- 4) Arogyaswamy, Kamala, Vincent Barker III and Masoud Yasai-Ardekani, Firm Turnarounds: An Integrative Two-Stage Model, *Journal of Management Studies*, 1995, 32(4): 493-525.
- 5) Balgobin, Rolf, and Naresh Pandit, Stages in the turnaround process: The Case of IBM UK, *European Management Journal*, 2001, 19(3): 301-316.
- 6) Barbero, Jose L., Filippo Di Pietro and Catherine Chiang, A rush of blood to the head: Temporal dimensions of retrenchment, environment and turnaround performance, *Long Range Planning*, 2017, 50(6): 862-879.
- 7) Barbero, Jose Luis, Jose Antonio Martinez and Ana Maria Moreno, Should Declining Firms Be Aggressive During the Retrenchment Process?, *Journal of Management*, 2018, 46(5): 694-725.
- 8) Barker, Vincent and Mark A. Mone, Retrenchment: Cause of Turnaround or Consequence of Decline, *Strategic Management Journal*, 1994, 15(5): 395-405.
- 9) Barney, Jay, Firm Resources and Sustained Competitive Advantage, *Journal of Management*, 1991, 17(1): 99-120.
- 10) Bibeault, Donald, Corporate turnaround - how managers turn losers into winners, Washington DC.: BeardBooks; 1984.
- 11) Bird, Ronald E., A Reinterpretation of Ricardian Rent Theory, *The American Economist*, 1975, 19(2): 69-73.
- 12) Burbank, Russell, The Classic Five-Step Turnaround Process: Case Study of ProdiGene, Inc, *The Journal of Private Equity*, 2005, 8(2): 53-58.
- 13) Dagnino, Giovanni B., Understanding the economics of Ricardian, Chamberlinian and Schumpeterian rents, *International Review of Economics*, 1996, 43(1): 213-235.
- 14) Datta, Deepak K., James P. Guthrie, Dynah Basuil and Alankrita Pandey, Causes and Effects of Employee Downsizing: A Review and Synthesis, *Journal of Management*, 2010, 36(1): 281-348.
- 15) Davis, Henry and William W. Sihler, *Financial Turnarounds_ Preserving Enterprise Value*, New Jersey: Prentice Hall; 2002.

- 16) Esteve-Pérez, Silviano, and Juan A. Mañez-Castillejo, The Resource-Based Theory of the Firm and Firm Survival, *Small Business Economics*, 2008, 30: 231–249.
- 17) Futia, Carl A., Schumpeterian Competition, *The Quarterly Journal of Economics*, 1980, 94(4): 675–695.
- 18) Hambrick, Donald, and Steven M. Schechter, Turnaround Strategies for Mature Industrial-Product Business Units, *The Academy of Management Journal*, 1983, 26(2): 231-248.
- 19) Harker, Michael, The Role of Marketing in the Company Turnaround Process, *Industrial Marketing Management*, 1998, 27(4): 315-327.
- 20) Hofer, Charles, Turnaround Strategies, *Journal of Business Strategy*, 1980, 1(1): 19-31.
- 21) Hoffman, Richard C., Strategies for Corporate Turnarounds: What do we Know about them, *Journal of General Management*, 1989, 14(3): 46-66.
- 22) Hultgren, William A., Capital productivity: Control data's successful asset reduction program, *National Productivity Review*, 1982, 1(2): 173-182.
- 23) Kang, Jun-Koo and Anil Shivdasani, Corporate restructuring during performance declines in Japan, *Journal of Financial Economics*, 1997, 46(1): 29-65.
- 24) Lapiere, Jozee, Customer perceived value in industrial contexts, *Journal of Business & Industrial Marketing*, 2000, 15(2): 122-140.
- 25) Lim, Dominic, Nikhil Celly, Eric A. Morse and W. Gelell Rowe, Rethinking the effectiveness of asset and cost retrenchment: the contingency effects of a firm's rent creation mechanism, *Strategic Management Journal*, 2012, 34(1): 42-61.
- 26) Makadok, Richard, A General Theory of Rent Creation, *Academy of Management Proceedings*, 2000, BPS: A1.
- 27) Makadok, Richard, Toward a synthesis of the resource-based and dynamic-capability views of rent creation, *Strategic Management Journal*, 2001, 22(5): 387-401.
- 28) Mellahi, Kamel, and Adrian Wilkinson, Slash and burn or nip and tuck - Downsizing, innovation and human resources, *The International Journal of Human Resource Management*, 2010, 21(13): 2291-2305.
- 29) Mintzberg, Henry, Power and Organization Life Cycles, *The Academy of Management Review*, 1984, 9(2): 207-224.
- 30) Morrow, J, L., Richard A. Johnson and Lowell W. Busenitz, The Effects of Cost and Asset Retrenchment on Firm Performance: The Overlooked Role of a Firm's Competitive Environment, *Journal of Management*, 2004, 30(2): 189–208.
- 31) O'Neill, Hugh. M., Turnaround and recovery: What strategy do you need?, *Long Range Planning*, 1986, 19(1): 80-88.

- 32) Opler, Tim C. and Sheridan Titman, Financial Distress and Corporate Performance, *The Journal of Finance*, 1994, 49(3): 1015-1040.
- 33) Porter, ME, *Competitive advantage: creating and sustaining superior performance*, New York: The Free Press; 1985.
- 34) Pearce II, John, and Jonathan P. Doh, *Improving the Management of Turnaround with Corporate Financial Measures*, *Academy of Management Proceedings*, 2002, 2002(1).
- 35) Rico, Manuel and Francisco Puig, *Successful turnarounds in bankrupt firms? Assessing retrenchment in the most severe form of crisis*, *Business Research Quarterly*, 2019.
- 36) Rico, Manuel, Naresh R. Pandit and Francisco Puig, *SME insolvency, bankruptcy, and survival: an examination of retrenchment strategies*, *Small Business Economics*, Springer, 2020,
- 37) Robbins, Keith, and John A. Pearce II, *turnaround retrenchment and recovery*, *Strategic Management Journal*, 1992, 13(4): 287-309.
- 38) Sheehan, Norman T. and Nicolai J Foss, *Using Porterian activity analysis to understand organizational capabilities*, *Journal of General Management*, 2017, 42(3): 41-51.
- 39) Slatter, Stuart and David Lovett, *Corporate Recovery - Managing Companies in Distress*, Washington, DC.: Penguin Group; 1999.
- 40) Slatter, Stuart, David Lovett and Laura Barlow, *Leading Corporate Turnaround - How Leaders Fix Troubled Companies*, West Sussex, England: Jossey-Bass; 2006.
- 41) Tangpong, Chanchai, Michael Abebe and Zonghui Li, *A Temporal Approach to Retrenchment and Successful Turnaround in Declining Firms*, *Journal of Management Studies*, 2015, 52(5): 647-677.
- 42) Thornhill, Stewart, *Knowledge, innovation and firm performance in high- and low-technology regimes*, *Journal of Business Venturing*, 2006, 21(5): 687-703.
- 43) Tikici, Mehmet, Ece Omay, Neslihan Derin, Nur Seçkin, and Mehmet Cüreolu, *Operating turnaround strategies during crisis periods: a research on manufacturing firms*, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2011, 24: 49-60.
- 44) Weitzel, William and Ellen Jonsson, (1989), "Decline in Organizations: A Literature Integration and Extension", *Administrative Science Quarterly*, Vol. 34, Issue: 1, pp. 91-109.
- 45) Winn, Joan, (1997), "Asset Productivity Turnaround: The Growth/Efficiency Challenge", *Journal of Management Studies*, Vol. 34, No. 4, pp. 585-600.

واکاوی استراتژی کاهش هزینه و دارایی در.../بهشتی سرشت، دهقان دهنوی، مشایخی و امیری

46) Yeh, Quey-Jen and Pin Fang, (2011), “A resource-based analysis of organizational turnaround: The contingency role of organizational life stages”, Journal of Management & Organization, Vol. 17, Issue: 6, pp. 782 – 796.

47) Zuashkiani, Ali, Hazhir Rahmandad, and Andrew K.S. Jardine, (2011), “Mapping the dynamics of overall equipment effectiveness to enhance asset management practices”, Journal of Quality in Maintenance Engineering, Vol. 17, No. 1, pp. 74-92.

یادداشت‌ها

- 1 Weitzel & Jonsson
- 2 Bibeault
- 3 Slatter & Lovett
- 4 Burbank
- 5 Balgobin & Pandit
- 6 Davis & Sihler
- 7 Robbins & Pearce
- 8 Pearce & Doh
- 9 Yeh & Fang
- 10 Hofer
- 11 O’Neil
- 12 Morrow et al
- 13 Datta et al
- 14 Harker
- 15 Tikici et al
- 16 Asset redeployment
- 17 Divestment
- 18 Hultgren
- 19 Winn
- 20 Anand & Singh
- 21 Barbero et al
- 22 Tangpong et al
- 23 Rico & Puig
- 24 Rent Creation Theory
- 25 Hambrick & Schecter
- 26 Lim et al
- 27 Kang & Shivdasani
- 28 Barker & Mone
- 29 Dagnino
- 30 Activity-based
- 31 Resource-based

- 32 Valuable
- 33 Rare
- 34 Inimitable
- 35 Barney
- 36 Schumpeterian Rent Creation Mechanism
- 37 Capability-Building
- 38 Ricardian Rent Creation Mechanism
- 39 Resource-Picking
- 40 Makadok
- 41 Futia
- 42 Sheehan & Foss
- 43 Scarcity
- 44 Differential
- 45 Complementarity
- 46 Low Tradability
- 47 Inimitability
- 48 Limited Substitutability
- 49 Appropriability
- 50 Durability
- 51 Bird
- 52 Amit & Schoemaker
- 53 Dynamic Hypothesis
- 54 Financial Distress Index
- 55 Opler & Titman
- 56 Esteve-Pérez & Mañez-Castillejo
- 57 Hoffman
- 58 Arogyaswamy et al